

Partea I – Protejarea drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană

Protejarea drepturilor fundamentale în cadrul Uniunii Europene

1. Uniunea Europeană, drepturile omului și drepturile fundamentale

Uniunea Europeană (UE) se întemeiază pe **valorile** respectării **demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept**, precum și pe **respectarea drepturilor omului** (a se vedea **articolul 2** din TUE).

Unul dintre obiectivele principale ale UE este promovarea drepturilor omului sau a drepturilor „fundamentale”, atât pe plan intern, cât și în întreaga lume. În tratate apar ambii termeni „drepturile omului” și „drepturi fundamentale”. Preferința pentru un anumit termen nu are la bază un motiv clar. Cu toate acestea, expresia „drepturile omului” pare a fi preferată în dispozițiile referitoare la relațiile externe ale Uniunii (și anume, relațiile sale cu state terțe și organizații internaționale). În schimb, dispozițiile din tratat care privesc dimensiunea internă (și anume, protecția drepturilor fundamentale în cadrul UE) utilizează expresia „drepturi fundamentale”. Prezentul ghid se concentrează asupra dimensiunii interne a protejării drepturilor. Prin urmare, va fi utilizată expresia „drepturi fundamentale”.

Ori de câte ori instituțiile UE își exercită competențele și sarcinile conferite prin tratate, acestea au obligația de a respecta drepturile fundamentale ale UE. Acestea trebuie, de asemenea, să promoveze aplicarea unor astfel de drepturi fundamentale, în măsura în care acest lucru nu implică o creștere a prerogativelor lor, astfel cum sunt prevăzute în tratate.

Statele membre au obligația de a respecta drepturile fundamentale ale UE atunci când pun în aplicare dreptul UE. În **partea II** a prezentului ghid, se oferă sprijin pentru identificarea situațiilor în care UE și statele sale membre au obligația de a proteja drepturile fundamentale ale UE.

Înainte de a examina aceste aspecte, următoarele secțiuni ilustrează drepturile fundamentale protejate în cadrul UE, precum și instrumentele prin care persoanele fizice pot solicita despăgubiri pentru încălcări ale acestor drepturi.

2. Drepturile fundamentale protejate în cadrul UE

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009, UE a dobândit o **cartă scrisă a drepturilor propriu-zisă**, sub forma **Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene** (denumită în continuare „carta”).

Carta conține un preambul și 54 de articole, organizate în **sapte** titluri. Titlurile I-VI (**Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Drepturile cetățenilor și Justiția**) stabilesc drepturile fundamentale vizate, în timp ce titlul VII (*Dispoziții generale care reglementează interpretarea și aplicarea cartei*) prevede o serie de norme privind interpretarea și punerea în aplicare a acestor drepturi fundamentale.

Carta și conținutul acesteia vor fi analizate mai în detaliu în secțiunile **2.1** și **2.2** din partea I a *ghidului*. Principalele norme din titlul VII sunt abordate însă în **partea III**.

Carta are **aceeași valoare juridică ca tratatele** care stau la baza UE (TUE și TFUE). Toate trei sunt considerate, prin urmare, drept legislație primară a UE și, în consecință, ocupă primul loc între sursele dreptului UE. Din acest motiv, instituțiile UE sunt obligate să respecte cartă, la fel și statele membre atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii. Această expresie semnifică faptul că această cartă nu se substituie constituțiilor naționale, deși, în anumite cazuri, poate prevala asupra acestora (cu privire la relația dintre cartă și sursele naționale ale drepturilor fundamentale, a se vedea **partea III, secțiunea 2**).

Cu toate acestea, cartă nu este singura sursă de protecție a drepturilor fundamentale în cadrul UE.

Încă din anii 1970, **Curtea de Justiție a Uniunii Europene**, în absența unei cartă a drepturilor scrise, a asigurat protecția drepturilor individuale prin ridicarea acestora la rangul de **principii generale ale dreptului Uniunii**. Odată cu Tratatul de la Lisabona, aceste principii au fost consacrate ca făcând parte din sursele drepturilor fundamentale ale UE (mai multe informații referitoare la acest aspect sunt prezentate în **secțiunea 2.3**).

În plus, UE poate deveni parte la tratatele internaționale referitoare la protecția drepturilor fundamentale. De la 22 noiembrie 2011, UE este parte la **Convenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind drepturile persoanelor cu handicap**, primul instrument internațional având forță juridică obligatorie care stabilește standarde minime pentru protecția persoanelor cu handicap. Acesta este, de asemenea, primul tratat din domeniul drepturilor omului la care UE a devenit parte.

În plus, în temeiul Tratatului de la Lisabona, UE are **obligația juridică de a adera la**

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cunoscută sub numele de **Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO)**. Convenția europeană a drepturilor omului, care a intrat în vigoare în 1953, a fost creată de **Consiliul Europei**, o organizație internațională din domeniul drepturilor omului care, în prezent, are 47 de state membre, dintre care 28 sunt state membre ale UE.

CEDO a fost primul instrument prin intermediul căruia un grup de state a consimțit să aibă obligații în ceea ce privește respectarea unei serii de drepturi, în special drepturi civile și politice. În mod semnificativ, CEDO permite persoanelor fizice să solicite despăgubiri pentru încălcarea drepturilor fundamentale în cauză de către un stat parte la convenție în fața unei instanțe supranaționale, **Curtea Europeană a Drepturilor Omului**, cu sediul la Strasbourg.

Deși Tratatul de la Lisabona a instituit obligația ca UE să adere la CEDO, UE are încă de realizat acest lucru. Aceasta nu înseamnă însă că CEDO nu joacă niciun rol în cadrul sistemului UE de protecție a drepturilor omului. Cu privire la acest aspect, a se vedea **secțiunea 2.4**.

2.1 Originile cartei UE

În iunie **1999**, **Consiliul European de la Köln** a concluzionat că drepturile fundamentale aplicabile la nivelul UE ar trebui să fie consolidate într-un singur document, pentru a se asigura o mai mare vizibilitate.

Șefii de stat și de guvern ai statelor membre, reuniți la Köln, au dorit să includă în cartă principiile generale stabilite în CEDO în 1950, precum și pe cele care decurg din tradițiile constituționale comune ale țărilor UE. În plus, cartă trebuia să includă drepturile fundamentale care se aplică cetățenilor UE precum drepturile economice și sociale conținute în Carta socială europeană a Consiliului Europei și Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor. Aceasta trebuia, de asemenea, să reflecte principiile la care s-a ajuns în jurisprudența Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului. Cartă a fost elaborată de către o **Convenție** formată dintr-un reprezentant din fiecare țară UE și Comisia Europeană, precum și din membri ai Parlamentului European și ai parlamentelor naționale.

Aceasta a fost **anunțată în mod oficial în decembrie 2000 la Nisa** de Parlamentul European, Consiliu și Comisie. O a doua proclamare a cartei a urmat în 2007, la Strasbourg, pentru a recunoaște o serie de modificări aduse versiunii inițiale.

În **decembrie 2009**, odată cu **intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona**, cartă UE a primit **efect juridic obligatoriu egal cu cel al tratatelor**.

2.2. Cartă: conținut

Cartă reunește într-un singur document drepturile care erau cuprinse anterior în diferite instrumente ale UE și în legislația națională, precum și într-o serie de convenții adoptate în cadrul Consiliului Europei, al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și al Organizației Internaționale a Muncii (OIM).

Oferind o mai mare claritate și vizibilitate drepturilor fundamentale, cartă are scopul de a garanta securitatea juridică în cadrul UE.

Carta conține un preambul și 54 de articole, organizate în șapte titluri:

Titlul I: **Demnitatea** (demnitatea umană, dreptul la viață, dreptul la integritate al persoanei, interzicerea torturii și a pedepselor sau a tratamentelor inumane ori degradante, interzicerea sclaviei și a muncii forțate);

Titlul II: **Libertățile** (dreptul la libertate și la siguranță, respectarea vieții private și de familie, protecția datelor cu caracter personal, dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie, libertatea de gândire, de conștiință și de religie, libertatea de exprimare și de informare, libertatea de întrunire și de asociere, libertatea artelor și științelor, dreptul la educație, libertatea de alegere a ocupației și dreptul la muncă, libertatea de a desfășura o activitate comercială, dreptul de proprietate, dreptul de azil, protecția în caz de strămutare, expulzare sau extrădare);

Titlul III: **Egalitatea** (egalitatea în fața legii, nediscriminarea, diversitatea culturală, religioasă și lingvistică, egalitatea între femei și bărbați, drepturile copilului, drepturile persoanelor în vârstă, integrarea persoanelor cu handicap);

Titlul IV: **Solidaritatea** (dreptul lucrătorilor la informare și la consultare în cadrul întreprinderii, dreptul de negociere și de acțiune colectivă, dreptul de acces la serviciile de plasament, protecția în cazul concedierii nejustificate, condiții de muncă echitabile și corecte, interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă, viața de familie și viața profesională, securitatea socială și asistența socială, protecția sănătății, accesul la serviciile de interes economic general, protecția mediului, protecția consumatorilor);

Titlul V: **Drepturile cetățenilor** (dreptul de a vota și de a candida în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European, dreptul de a vota și de a candida în cadrul alegerilor locale, dreptul la bună administrare, dreptul de acces la documente, Ombudsmanul European, dreptul de petiționare, libertatea de circulație și de ședere, protecție diplomatică și consulară);

Titlul VI: **Justiție** (dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, dreptul de a nu fi judecat sau condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune);

Titlul VII: Dispoziții **generale care reglementează interpretarea și aplicarea cartei** (domeniu de aplicare; întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor; relația cu CEDO; distincția între „drepturi” și „principii”; nivel de protecție).

2.3 Principiile generale de drept al Uniunii referitoare la protecția drepturilor fundamentale

Tratatul de înființare a Comunității Economice Europene nu conținea dispoziții privind protecția drepturilor fundamentale. Cu toate acestea, primele cauze cu care a fost sesizată **Curtea de Justiție** au arătat că actele CEE puteau interfera cu drepturile fundamentale cum ar fi, în special, libertatea de a desfășura o activitate economică sau dreptul de proprietate.

În anii 1970, Curtea de Justiție și-a recunoscut **propria competență în asigurarea respectării drepturilor fundamentale ca „principii generale de drept”** (a se vedea cauza [11-70 Internationale Handelsgesellschaft](#), punctul 4). Aceasta a însemnat că instanțele naționale trebuiau să se abțină de la a se pronunța cu privire la actele CEE pe baza surselor naționale de protecție a drepturilor fundamentale.

Ulterior, Curtea a afirmat că dispozițiile legale naționale care intră în domeniul de aplicare a dreptului CEE (la vremea respectivă) trebuie, de asemenea, să respecte drepturile fundamentale protejate prin dreptul CEE ca principii generale (a se vedea cauza [C-60/84 Cinéthèque](#), punctul 26).

Cu toate acestea, pentru a stabili dacă există o legătură între drepturile naționale și drepturile fundamentale ale CEE, Curtea de Justiție a constatat, de asemenea, că avea obligația de a **„se inspira din tradițiile constituționale comune statelor membre”** (a se vedea cauza [4-73 Nold](#), punctul 13). De asemenea, aceasta a făcut referire la **„tratatele internaționale privind protecția drepturilor omului cu privire la care statele membre au cooperat sau la care au aderat” ca o sursă de orientări** (ibid.). Curtea de Justiție a susținut, de asemenea, că CEDO are o relevanță deosebită (a se vedea cauza [C-260/89 ERT](#), punctul 42).

Articolul 6 alineatul (3) din TUE, în versiunea sa actuală, prevede că: „Drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă acestea din tradițiile constituționale comune statelor membre, constituie principii generale ale dreptului Uniunii”.

Prin urmare, **Tratatul de la Lisabona a confirmat** posibilitatea pe care o are Curtea de Justiție de a dezvolta protecția drepturilor fundamentale prin intermediul principiilor generale.

Cu toate acestea, **relația dintre drepturile fundamentale ca principii generale de drept și cartă este complexă**. Aceste două surse au același statut juridic și, în ceea ce privește protecția garantată, se suprapun foarte frecvent (acest lucru se întâmplă deoarece jurisprudența Curții de Justiție privind principiile generale a documentat conținutul cartei, iar sursele de inspirație care au stat la baza cartei și a principiilor generale se suprapun în mod semnificativ).

Curtea de Justiție nu a adoptat încă o poziție clară cu privire la această relație: există pur și simplu cazuri în care se face trimitere la ambele surse (a se vedea, de exemplu, cauza [C-441/14 Dansk Industri \(DI\)](#), punctul 22).

Cu toate acestea, pare rezonabil să se recunoască faptul că principiile generale privind drepturile fundamentale au cel puțin două funcții:

contribuirea la interpretarea cartei: în cazul în care o dispoziție din cartă codifică un drept fundamental pe care Curtea de Justiție l-a recunoscut deja ca principiu general, jurisprudența în baza căreia acesta a fost recunoscut ar trebui să ghideze interpretarea dispoziției respective din cartă; mijloc alternativ de **protejare a drepturilor fundamentale care nu sunt recunoscute de cartă**.

Ar trebui remarcat faptul că, în pofida unei (singure) trimiteri la CEDO de la articolul 6 alineatul (3) din TUE, Curtea de Justiție s-a bazat și pe alte tratate internaționale ca surse ale principiilor generale ale dreptului UE: de exemplu, Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului sau

[Carta socială europeană](#).

Prin urmare, formularea actuală a articolului 6 alineatul (3) din TUE nu ar trebui să o împiedice să se bazeze pe alte astfel de instrumente.

2.4 Relația dintre UE și CEDO

În prezent, deși toate statele membre ale UE sunt părți la Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO), Uniunea Europeană nu este încă parte la aceasta. Prin urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg nu are competența de a verifica conformitatea actelor și dispozițiilor UE cu Convenția europeană a drepturilor omului. În schimb, aceasta are competența de a se pronunța cu privire la actele statelor membre, inclusiv cele care pun în aplicare obligații care decurg din dreptul UE.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut o distincție între actele statelor membre care pun în aplicare obligațiile prevăzute de dreptul UE care acordă o anumită libertate de acțiune statului membru în ceea ce privește punerea în aplicare a acestora și cele care nu acordă o astfel de libertate de acțiune. În cazul în care nu este permisă nicio libertate de acțiune, Curtea de la Strasbourg nu va analiza actele (juridice ale) statelor membre, pe baza prezumției că protecția drepturilor fundamentale oferită în cadrul sistemului UE este cel puțin echivalentă cu cea prevăzută în Convenția europeană a drepturilor omului. Această prezumție este relativă: aceasta va fi respinsă dacă protecția în cauza în speță a fost în mod vădit deficitară (așa-numita **„prezumție Bosfor”**, denumită astfel după cauza în care a fost dezvoltată).

În schimb, nu există niciun tratament special pentru actele statelor membre care pun în aplicare obligații care decurg din dreptul Uniunii, atunci când nu este acordată nicio libertate de acțiune statelor membre.

Ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, UE are obligația juridică de a adera la Convenția europeană a drepturilor omului. Articolul 6 alineatul (2) prevede că: „Uniunea aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Competențele Uniunii, astfel cum sunt definite în tratate, nu sunt modificate de această aderare”.

Pentru ca Uniunea Europeană să adere, trebuie să intre în vigoare un acord de aderare între Uniune și statele care sunt părți la Convenția europeană a drepturilor omului. În 2013, a fost finalizat un proiect de acord de aderare, însă Curtea de Justiție l-a declarat incompatibil cu tratatele UE și cu cartea (a se

vedea [Avizul 2/13](#)).

Cu toate acestea, faptul că UE nu este în prezent parte la Convenția europeană a drepturilor omului nu înseamnă că această convenție nu are nicio relevanță juridică în temeiul dreptului UE. În prezent, Convenția europeană a drepturilor omului (și jurisprudența Curții de la Strasbourg care o interpretează) îndeplinește două funcții:

aceasta acționează ca un standard minim de protecție în ceea ce privește cartea, al cărei articol 52 alineatul (3) prevede că: „În măsura în care prezenta carte conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată. Această dispoziție nu împiedică dreptul Uniunii să confere o protecție mai largă” (a se vedea [partea III, secțiunea 5.1](#) pentru mai multe informații cu privire la acest aspect);

Convenția europeană a drepturilor omului și jurisprudența Curții de la Strasbourg pot fi invocate pentru a proteja drepturile fundamentale ca principii generale ale dreptului UE, în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din TUE (a se vedea [secțiunea 2.3](#)).

3. Funcțiile îndeplinite de drepturile fundamentale ale UE

Instituțiile și organismele UE (indiferent de denumirea lor oficială: agenții, oficii etc.) trebuie să respecte drepturile fundamentale ale UE și să promoveze aplicarea lor efectivă atunci când acestea își desfășoară activitatea. Toate actele adoptate de acestea trebuie să respecte cerințele de protecție a drepturilor fundamentale.

Statele membre ale UE trebuie să respecte drepturile fundamentale ale UE și să promoveze, de asemenea, aplicarea acestora, însă numai atunci când acționează în domeniul de aplicare a dreptului Uniunii (a se vedea [partea II, secțiunea 3](#)).

Prin urmare, în ceea ce privește actele UE, drepturile fundamentale îndeplinesc două funcții principale.

În primul rând, acestea acționează ca *un criteriu de referință pentru interpretare*. Actele legislative ale UE trebuie să fie interpretate în lumina drepturilor fundamentale ale UE și, în cazul în care actele UE permit diferite accepțiuni, trebuie să se prefere interpretarea cea mai conformă cu drepturile fundamentale ale UE.

De exemplu, în [cauza C-131/12 Google Spain](#), Curtea de Justiție a interpretat *Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal în lumina articolelor 7 și 8 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene cu privire la dreptul la respectarea vieții private și dreptul la protecția datelor cu caracter personal*. Deși nu există nicio dispoziție expresă în acest sens în directivă, Curtea a statuat că *aceasta trebuie interpretată în sensul recunoașterii „dreptului de a fi uitat”: dreptul unei persoane de a obține de la operatorul unui motor de căutare eliminarea informațiilor legate de aceasta*.

În al doilea rând, drepturile fundamentale ale UE stau la baza validității legislației și sunt un *reper față de care se evaluează această validitate*. Un act al UE care nu respectă drepturile fundamentale ale UE și care nu poate fi interpretat în conformitate cu acestea nu este valabil și poate fi anulat prin intermediul unei acțiuni în anulare în fața Curții de Justiție sau a Tribunalului Uniunii Europene, sau poate fi declarat nul printr-o hotărâre preliminară a Curții de Justiție (a se vedea [secțiunea 4](#)).

De exemplu, în [cauza C-293/12 Digital Rights Ireland](#), Curtea de Justiție a declarat nulă *Directiva 2006/24/CE privind păstrarea datelor, întrucât dispozițiile sale nu prevedeau suficiente garanții pentru a se asigura că datele cu caracter personal sunt tratate în conformitate cu articolele 7 și 8 din carte*.

Drepturile fundamentale ale UE acționează, de asemenea, ca un indicator de compatibilitate pentru dispozițiile legale naționale care intră în domeniul de aplicare a dreptului Uniunii. Acestea trebuie să fie interpretate în conformitate cu drepturile fundamentale ale UE. În cazul unui conflict care nu poate fi soluționat prin interpretare, dispoziția națională poate fi abrogată sau modificată de către organismul legislativ național. În plus, în cazul în care dreptul fundamental al UE în cauză îndeplinește cerințele pentru efectul direct, instanțele și autoritățile administrative naționale pot să îl aplice și să nu aplice dispoziția națională contrară. Acestea nu trebuie să aștepte o modificare formală a legislației naționale în vigoare de către organismul legislativ intern (cu privire la acest aspect, a se vedea [partea III, secțiunea 7](#)).

4. Mijloacele judiciare disponibile persoanelor fizice pentru a solicita protecția drepturilor lor fundamentale recunoscute la nivelul Uniunii

Există diverse mijloace și mecanisme prevăzute de diferite organisme judiciare și extrajudiciare pentru obținerea unei protecții adecvate în cazul unei încălcări a drepturilor fundamentale ale UE.

Protecția jurisdicțională a drepturilor fundamentale în temeiul cartei este asigurată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene de la Luxemburg și de către instanțele judecătorești din statele membre.

În cazul în care **încălcarea derivă dintr-o măsură** a UE, numai Curtea de Justiție poate anula actul care se află la originea încălcării. Există două metode prin care Curtea de Justiție poate fi sesizată să examineze compatibilitatea unei măsuri a UE cu cartea:

prin intermediul unei **acțiuni în anulare** în fața instanței care are competența de a judeca acțiuni în anulare introduse de persoane fizice;

prin intermediul unei cereri pentru o hotărâre preliminară adresată Curții de Justiție de către un organism judiciar național.

Aceste două mijloace de acțiune nu sunt interschimbabile: ele sunt supuse unor cerințe și norme de procedură diferite.

De exemplu, în temeiul [articolului 263 alineatul \(4\) din TFUE](#), o în cazul acțiunilor în anulare se aplică un termen-limită. În plus, solicitantul trebuie să demonstreze un interes suficient, direct și individual în anularea măsurii atacate pentru a fi îndreptățit să solicite reparații în acest mod. Normele care reglementează acest aspect, denumite „permanente”, sunt foarte stricte și adesea este dificil pentru persoanele fizice să introducă în mod direct o acțiune în fața instanțelor UE.

În schimb, nu există niciun termen-limită pentru depunerea unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, însă numai instanțele naționale pot înainta astfel de cereri Curții de Justiție (a se vedea [articolul 267 din TFUE](#)). Prin urmare, pentru ca o astfel de cerere să fie prezentată, procedurile judiciare trebuie să fie în desfășurare la nivel național în ceea ce privește presupusa nerespectare a drepturilor fundamentale ale UE sau a unui act al UE (sau a unei măsuri naționale care pune în aplicare dreptul Uniunii). Oricare dintre părțile la procedura națională poate solicita instanței naționale să sesizeze Curtea de Justiție, însă decizia finală aparține instanței naționale (care poate prezenta, de asemenea, o astfel de cerere din proprie inițiativă).

În cazul în care o **încălcarea a drepturilor fundamentale rezultă dintr-o măsură juridică națională, instanțele naționale au responsabilitatea fundamentală de a oferi protecție persoanelor fizice** (organul judiciar competent trebuie să fie identificat în conformitate cu dispozițiile naționale privind repartizarea competențelor între instanțele statului membru respectiv).

În primul rând, instanța națională trebuie să stabilească dacă aspectul se încadrează în domeniul de aplicare a drepturilor fundamentale ale UE sau dacă acesta se referă numai la drepturile fundamentale naționale. În cazul în care se aplică drepturile fundamentale ale UE (a se vedea [partea II, secțiunile 1-3](#)), instanța națională trebuie să furnizeze protecția pe care acestea o oferă. **În cazul în care există îndoieli**, instanța națională poate înainta o **cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare** la Curtea de Justiție cu privire la interpretarea dreptului UE.

Alegerea celei mai potrivite proceduri ar putea să nu fie o sarcină ușoară, iar consultanța juridică calificată ar putea fi utilă: anumite indicații în acest sens sunt prezentate în [partea III, secțiunea 2](#). Pentru a oferi părților și reprezentanților lor legali o mai bună înțelegere a normelor care reglementează

desfășurarea procedurilor menționate mai sus, Curtea de Justiție a adoptat o serie de [Instrucțiuni practice](#) pentru părțile în cauzele cu care este sesizată. În plus, Curtea a elaborat anumite [Recomandări în atenția instanțelor naționale în legătură cu inițierea procedurii preliminare](#), oferind îndrumări cu privire la faptul dacă este adecvat să se depună o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare și informații practice privind forma și efectul unei astfel de cereri.

5. Mijloacele extrajudiciare disponibile persoanelor fizice pentru a solicita protecția drepturilor lor fundamentale recunoscute la nivelul UE

Problemele referitoare la protecția drepturilor fundamentale ale UE pot fi soluționate, de asemenea, prin mijloace extrajudiciare.

Încălcări ale drepturilor fundamentale de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile UE

Plângere la Ombudsmanul European: dreptul de a se adresa [Ombudsmanului European](#), care constituie în sine un drept fundamental (consacrat la articolul 44 din Carta drepturilor fundamentale a UE), permite cetățenilor UE și rezidenților în UE să denunțe problemele legate de „administrarea defectuoasă” de către instituțiile, organismele și agențiile UE, cu excepția Curții de Justiție a Uniunii Europene care acționează în rolul său judiciar.

Plângere la Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor: orice persoană care consideră că i-au fost încălcate drepturile atunci când o instituție, un organism, un oficiu sau o agenție a UE a prelucrat date care o privesc poate depune o plângere la Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor, utilizând [formularul de depunere a plângerii](#).

Încălcări ale drepturilor fundamentale de către un stat membru

Plângere la Comisia Europeană, privind încălcarea drepturilor fundamentale de către autoritățile naționale (cu condiția ca acestea să acționeze în cadrul domeniului de aplicare a dreptului Uniunii: a se vedea [partea II, secțiunile 1-3](#)). Informații detaliate cu privire la modul de depunere a plângerii, precum și la modul în care Comisia o va gestiona sunt disponibile [aici](#).

Petiție către Parlamentul European: dreptul de a adresa petiții, care este în sine un drept fundamental (prevăzut la articolul 44 din Carta UE), permite cetățenilor UE și rezidenților din Uniune să atragă atenția Parlamentului European asupra unui subiect care intră în domeniul de competență al Uniunii și care privește petiționarul în mod direct. Mai multe informații privind dreptul de a adresa petiții pot fi găsite [aici](#).

Prin intermediul [Portalului pentru petiții al Parlamentului European](#), este posibil să se inițieze o nouă petiție sau să se susțină una deja existentă.

Ultima actualizare: 24/11/2020

Această pagină este administrată de Comisia Europeană. Informațiile de pe această pagină nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Comisiei Europene.

Comisia nu își asumă nici o răspundere în legătură cu oricare din informațiile sau datele conținute în prezentul document sau la care acesta face referire. Vă rugăm să consultați avizul juridic în legătură cu normele privind drepturile de autor în cazul paginilor de internet ale Comunității Europene.

Comisia actualizează conținutul acestui site, pentru a reflecta retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană. Eventualele fragmente care nu reflectă încă retragerea Regatului Unit nu apar intenționat pe site și vor fi modificate în curând.